

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม*

LEGAL PROBLEMS RELATED TO ENVIRONMENTAL CRIMINAL PROCEDURE

ศศิธร อินโต^{1*}, ถวัลย์ รุยาพร¹, ภาณุมาศ ชัดเจนงาม¹, โสภณ เจริญ², วนาภรณ์ พันธุ์พุก³
Sasiorn Intho^{1*}, Thawal Ruyaporn¹, Panumas Kudngaongarm¹, Sopon Charoen², Wanaporn Phanthpruk³

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹Faculty of Law, Krirk University, Bangkok, Thailand

²คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Faculty of Law, Sripatum University, Bangkok, Thailand

³นักวิชาการอิสระ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

³Independent Academic, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: poot1427@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาและวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม 2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อมของกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย 3) วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม และ 4) แนวทางแก้ไขปัญหามานุษยวิทยาเกี่ยวกับ การดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิจัยศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาทางด้านสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษา และวิจัยพบว่า จากการใช้แนวคิด หลักการ และ ทฤษฎีในการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม พบว่า แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ได้กำหนดหลักเกณฑ์ เรื่องการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อมไว้ แต่ไม่ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม การวัด และประเมินผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมไว้เป็นการเฉพาะสำหรับการดำเนินคดีอาญา สิ่งแวดล้อม รวมถึงการกำหนดบทลงโทษนั้น ยังพบว่า กฎหมายเปิดช่องให้ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจ ซึ่งอาจจะ ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมได้ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้เสนอแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมร่าง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มเติมดังนี้ 1) หลักเกณฑ์การตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม 2) หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ ด้านสิ่งแวดล้อม และ 3) การจำกัดความในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาล เพื่อให้เกิดความยุติธรรมต่อคู่ความ มากที่สุด และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คำสำคัญ: การดำเนินคดีอาญา, สิ่งแวดล้อม, วิธีพิจารณาด้านสิ่งแวดล้อม

Abstract

This article on the legal problems related to environmental criminal procedure with the objective to 1) investigate the concepts and principles related to environmental criminal procedure; 2) explore the legal measures related to environmental criminal procedure of international laws, foreign laws, and Thai laws; 3) analyze the problems on environmental criminal procedure; and 4) propose

approaches to solve the legal problems related to environmental criminal procedure. This research applied a qualitative research methodology consisting of document study and research. The findings revealed that according to the use of concepts, principles, and theories in analyzing the legal problems on environmental criminal procedure, although the Criminal Procedure Code and the proposed bill on environmental case procedure B.E. ... specifies the criteria on environmental criminal procedure, it does not mention the criteria on appointing expert witness in environment, measurement and evaluation for people acting as the expert witness in environment specifically in environmental criminal procedure. Moreover, regarding the punishment, it found that the laws provide opportunities to be at the discretion of the court which may lead to inequality and injustice. Therefore, the researcher would like to propose the amendments of the proposed bill on environmental case procedure B.E. ... related to environmental criminal procedure as follows: 1) criteria on an appointment of expert witness in environment, 2) criteria on measuring and evaluating people acting as the expert witness in environment, and 3) defining the discretion of the court to determine punishment In order to achieve the most justice for the litigants and according to the spirit of the criminal justice process.

Keywords: Criminal Procedure Aims, Environmental, Environmental Procedure

บทนำ

กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เนื้อหาครอบคลุมการป้องกันและเยียวยาความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคาบเกี่ยวกับกฎหมายอาญา ประเพณี สนธิสัญญา ข้อตกลง พันธกรณี กฎระเบียบ และนโยบาย ซึ่งกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เป็นการผิดทางอาญาหรือที่เรียกว่า “Environmental Crime” คดีความผิดอาญาที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย และคดีอาญาที่อัยการเป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง สำหรับในคดีอาญาทางสิ่งแวดล้อมพนักงานอัยการจะพิจารณาคดีตามสำนวนของพนักงานสอบสวนที่มีเฉพาะเรื่องการรับโทษ รวมถึงความผิดตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีบทลงโทษทางอาญา (วัชรภรณ์ จิตระชุม, 2563) ส่วนคดีแพ่งเป็นการพิจารณาความเสียหายตามตัวความ สำหรับคดีปกครองกรณีที่ถูกฟ้องนั้นพนักงานอัยการต้องแก้ต่างให้โดยหน่วยงานรัฐส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาคดีตามหลักฐานเอกสารนั้น (ประเสริฐ สิทธินิพนธ์, 2561) การดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อมมีลักษณะแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป เนื่องจากไม่ได้กระทำความผิดเพื่อประสงค์ต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นโดยตรง แต่การกระทำความผิดต่อสิ่งแวดล้อมกลับส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมาก และยังสร้างความเสียหายต่อระบบนิเวศ (อภิรัตน์ นิยมไทย, 2555) นอกจากนั้น ไม่ใช่ความผิดที่กระทบกระเทือนต่อเอกชนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นความผิดที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ (สุระทิน ชัยทองคำ, 2563) การทำลายทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นความผิดอาญาที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของรัฐและถือเป็นอาชญากรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Ecology Crime) จึงเป็นที่มาของกฎหมายที่ได้กำหนดมาตรการลงโทษทางอาญาไว้ตามความหนักเบาของการกระทำความผิด (วรานุช ภูวรักษ์, 2555)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้น ได้มีร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ คุณสมบัติ รวมถึงหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผู้

ที่จะทำหน้าที่เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ยังไม่มีความชัดเจน นอกจากนั้น การกำหนดบทลงโทษ ยังพบว่า กฎหมายเปิดช่องให้เป็นดุลพินิจของศาล ซึ่งส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นที่มาของการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ กล่าวคือ ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมนั้น เห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญไว้ โดยกำหนดว่าบุคคลใดมีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวให้ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็น หรือคู่ความไม่ติดใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะให้รับฟังความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้ รวมถึงในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญต้องมาเบิกความประกอบ ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอแล้วหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไป นอกจากนั้น ตามร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. มาตรา 14 (เลขที่การสำนักงานศาลยุติธรรม, 2566) ได้กำหนดให้ศาลอาจแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญทางสิ่งแวดล้อมของศาล เข้าร่วมประชุมและเสนอความเห็นต่อศาลด้วยก็ได้ จากหลักเกณฑ์ตามมาตรา 243 และมาตรา 14 ดังกล่าวนั้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2566) ในประเด็นนี้กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาทั่วไปไว้ โดยไม่ได้กล่าวถึงการดำเนินคดีอาญาใดคดีอาญาหนึ่งไว้เป็นการเฉพาะ (ธีธัชชา กุศลปฏิการ และคณะ, 2565) นอกจากนั้น หากกล่าวถึงการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่า เป็นการกระทำความผิดต่อสิ่งแวดล้อมกลับส่งผลกระทบที่รุนแรงต่อคนจำนวนมาก และยังสร้างความเสียหายต่อระบบนิเวศ กล่าวคือ เป็นความผิดที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ การทำลายทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของ รัฐ และยังถือเป็นอาชญากรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่นนี้การตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญจึงต้องมีคุณสมบัติเป็นที่เกี่ยวข้อง กับสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ ดังนั้น เมื่อเกณฑ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเกณฑ์ยังไม่ชัดเจน จึงควรกำหนดข้อกำหนดและคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ความรู้ ประสบการณ์ การรับรอง หรือการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้น ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ ในประเด็นนี้เนื่องด้วยบุคคลที่จะได้รับอนุญาตให้เป็นพยานในการพิจารณาคดี ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้หรือได้รับการฝึกอบรม การรับรอง ประสบการณ์ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกินกว่าที่บุคคลทั่วไปคาดไว้ ดังนั้น การวัดและประเมินผู้ที่คาดว่าจะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญจึงมีความจำเป็นต้องสร้างกระบวนการที่ชัดเจนในการวัดและประเมินความรู้และความเชี่ยวชาญของผู้มีแนวโน้มจะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าพยานเหล่านี้จะมีคุณสมบัติเหมาะสม

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดบทลงโทษคดีสิ่งแวดล้อม ในประเด็นนี้เนื่องด้วยลักษณะการดำเนินคดีอาญานั้น ในกรณีของสิ่งแวดล้อมซึ่งตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องนั้น เช่น กฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบังคับ เป็นต้น กำหนดให้เป็นการกระทำซึ่งกำหนดข้อห้ามหรือข้อ ที่ให้ต้องปฏิบัติที่มีผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และการก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งเป็นความผิดในลักษณะที่กระทำโดยเจตนาหรือประมาท และมีอัตราโทษจำคุก ปรับ หรือริบทรัพย์สิน ซึ่งโทษจำคุก รุนแรงในความผิดที่เป็น การทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่หายากหรือก่อให้เกิดมลพิษที่เป็นอันตราย โทษปรับสูง เพราะต้องการยับยั้ง รับทรัพย์สินที่ใช้หรือยานพาหนะ เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำความผิด ทั้งนี้ โดยให้เป็นดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษของผู้กระทำความผิดต่อทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนั้น ตามร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. มาตรา 36 ได้กำหนดให้คดีอาญา หากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดกระทำความผิดด้วยความยากจน เพื่อการประทังชีวิต และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีเพียงเล็กน้อย ศาลจะ

ลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ เช่นนี้จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว เห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด โดยลงโทษตามความผิดที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ที่มีบทลงโทษทางอาญา ซึ่งพบว่า กฎหมายเปิดช่องให้เป็นดุลพินิจของศาล และส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรม ดังนั้น การกำหนดหลักเกณฑ์สำคัญเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อม จึงควรมีความชัดเจน และไม่มีช่องว่างสำหรับดุลพินิจของศาล ทั้งนี้ ความชัดเจนของกฎหมายจะช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันและประกันความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม

ดังนั้น จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อมนั้น เพื่อเพิ่มความมั่นใจในระบบยุติธรรม และปรับปรุงระบบยุติธรรม ซึ่งจะช่วยให้การประชุมที่เกี่ยวข้องกับกรณีด้านสิ่งแวดล้อมมีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น รวมถึงเพื่อความมั่นใจในระบบการตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญ และสร้างระบบที่ชัดเจนในการคัดเลือกและอนุมัติพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม และให้มั่นใจว่าพยานที่เลือกมีความเหมาะสมและมีความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ ภาครัฐและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องขยันในการดำเนินคดีด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมและประโยชน์สาธารณะ รวมถึงเป็นการเพิ่มกระบวนการตรวจสอบและทบทวน การติดตามและทบทวนกระบวนการดำเนินคดีด้านสิ่งแวดล้อมจะช่วยในการปรับปรุงระบบและเพิ่มความมั่นใจในกระบวนการ (ชนนันท์ ศรีทองสุข ศรีพันธ์ และคณะ, 2563) จึงจำเป็นต้องมีแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อม จึงเป็นที่มาของการวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อม โดยศึกษากฎหมายมหาชนระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศเป็นแนวทาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อมของกฎหมายระหว่างประเทศกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหามทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 9/2559 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การการน้ำเสีย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2561 รวมถึงร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. นอกจากนี้ ยังรวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อมของระหว่างประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ โดยรวบรวมและสืบค้นข้อมูลจากคำพิพากษาศาลฎีกา หนังสือ เอกสาร บทความ ผลงานทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารสาร รายงานการวิจัย ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมจากข้อมูลเอกสารตามวิธีวิทยาการวิจัยที่

กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้นได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ทางนิติศาสตร์ การวิเคราะห์จึงเป็นการหาคำตอบจากข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์การวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม และเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัย

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ในประเด็นนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 และร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. มาตรา 14 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาทั่วไปไว้ โดยไม่ได้กล่าวถึงการดำเนินคดีอาญาใดคดีอาญาหนึ่งไว้เป็นการเฉพาะ เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่า เป็นการกระทำความผิดต่อสิ่งแวดล้อมกลับส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงต่อคนจำนวนมาก และยังสร้างความเสียหายต่อระบบนิเวศ กล่าวคือ เป็นความผิดที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ การทำลายทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของรัฐ และยังถือเป็นอาชญากรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หากมีการตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญ โดยคำนึงถึงความรู้หรือได้รับการฝึกอบรม การรับรอง ประสบการณ์ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกินกว่าที่บุคคลทั่วไปคาดไว้ ย่อมส่งผลให้ได้มาซึ่งผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

หากวิเคราะห์เปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (Code de procédure civile) ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เห็นได้ว่าการนำเสนอพยานหลักฐาน (la preuve) คดีสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นคดีที่มีความเป็นเทคนิคสูง ซึ่งบางกรณีก็เป็นการยากในการนำเสนอหรือในการพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ มาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจึงได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคู่ความแต่ละฝ่ายในการนำเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ รวมถึงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในคดี เช่น การพิสูจน์หลักฐานมลพิษหรือสารพิษ ซึ่งมีได้เกิดขึ้นทันทีทันใดแต่อาจต้องใช้เวลาหลายปีกว่าจะเกิดอย่างเป็นรูปธรรม เป็นต้น

2. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ในประเด็นนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 และร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. มาตรา 14 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ แต่เนื่องด้วยบุคคลที่จะได้รับอนุญาตให้เป็นพยานในการพิจารณาคดี ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้หรือได้รับการฝึกอบรม การรับรอง ประสบการณ์ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกินกว่าที่บุคคลทั่วไปคาดไว้ เช่นนี้หากมีกลไกในการวัดผลและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ ย่อมส่งผลให้ได้มาซึ่งผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

หากวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เห็นได้ว่าผู้เชี่ยวชาญ (Expert) หรือผู้ให้คำปรึกษา ตามมาตรา 232 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลในการแต่งตั้งหรือเรียกให้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาเพื่อให้ความเห็นในประเด็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบทบาทของผู้เชี่ยวชาญเป็นไปตามมาตรา 238 กล่าวคือ ในกรณีที่สามารทำให้ความเห็นหรือตอบคำถามอื่นนอกเหนือที่มอบหมายให้ได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากคู่ความ และผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถให้ความเห็นในประเด็นข้อกฎหมายได้ แต่จะเป็นการให้ความเห็นและข้อเท็จจริง เช่น ความเสียหายที่เกิดกับน้ำ อากาศ และพื้นดิน เป็นต้น

3. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดบทลงโทษคดีสิ่งแวดล้อม ในประเด็นนี้การดำเนินคดีอาญานั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องนั้น กำหนดให้เป็นการกระทำซึ่งกำหนดข้อห้ามหรือข้อที่ให้อำนาจปฏิบัติที่มีผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และการก่อให้เกิด

มลพิษ ซึ่งเป็นความผิดในลักษณะที่กระทำโดยเจตนาหรือประมาท และมีอัตราโทษจำคุก ปรับ หรือริบทรัพย์สิน นอกจากนั้น ตามร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. มาตรา 36 ได้กำหนดให้คดีอาญา หากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดกระทำความผิดด้วยความยากจนเพื่อการประทังชีวิต และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีเพียงเล็กน้อย ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ซึ่งพบว่า กฎหมายเปิดช่องให้เป็นดุลพินิจของศาล อันเป็นการทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรม

หากวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (National Environmental Policy Act-NEPA) ของสหรัฐอเมริกา เห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่มีโทษทางอาญา คือ ต้องการป้องกันหรือควบคุมมลพิษ (อมรเทพ อำนวยพล, 2564) ซึ่งแตกต่างจากเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญาโดยทั่วไปที่มุ่งจะลงโทษผู้กระทำความผิดหรือเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคมส่วนรวม ดังนั้น มาตรการบทบังคับทางกฎหมายอาจจะแตกต่างกันได้ เช่น มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครอง เยียวยาความเสียหายได้เป็นการชั่วคราว แม้จะเป็นคดีอาญาก็ตาม หรือการสั่งให้เจ้าพนักงานเข้าไปในสถานที่ประกอบการ เพื่อยึดเครื่องมือเครื่องจักรที่เป็นต้นเหตุของมลพิษ อีกทั้งยังมีอำนาจทั่วไปที่จะกำหนดวิธีการใด ๆ ก็ได้ที่เหมาะสมกับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม เห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 และร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. มาตรา 14 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาทั่วไปไว้ แต่ไม่ได้กล่าวถึงการดำเนินคดีอาญาใดคดีอาญาหนึ่งไว้เป็นการเฉพาะ เมื่อคดีสิ่งแวดล้อมเป็นความผิดที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของรัฐ การตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญจึงต้องคำนึงถึงความรู้หรือได้รับการฝึกอบรม การรับรอง ประสบการณ์ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สอดคล้องกับแนวคิดการตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (République Française. Liberté, Égalité, Fraternité., 2022) ซึ่งมีกระบวนการนำพยานผู้เชี่ยวชาญแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญเข้ามาในคดี โดยมีได้ 2 กรณี คือ คู่ความร้องขอและศาลตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยเหลือศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งข้อเท็จจริง ดังนั้น เมื่อเกณฑ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเกณฑ์ยังขาดความชัดเจน จึงควรกำหนดให้มีข้อกำหนดและคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องของความรู้ ประสบการณ์ การรับรอง และการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ในประเด็นนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 และร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. มาตรา 14 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ ส่งผลให้ขาดกลไกในเรื่องดังกล่าว ทำให้การคัดกรองผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมขาดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งมีกระบวนการนำพยานผู้เชี่ยวชาญมาใช้ในคดี คดีที่พยานผู้เชี่ยวชาญเข้ามาในคดีต้องเป็นเรื่องที่อาศัยความรู้ความสามารถที่คนธรรมดาไม่สามารถรู้ได้ และต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะด้าน หรือคุณสมบัติจนเป็นที่ยอมรับแก่กลุ่มคนที่มีความรู้เฉพาะด้านที่พยานผู้เชี่ยวชาญนั้น ดังนั้น เมื่อกระบวนการในการวัดและประเมินความรู้และความเชี่ยวชาญของผู้มีแนวโน้มจะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมมีความจำเป็นต้อง

สร้างเพื่อให้แน่ใจว่าพยานเหล่านี้จะมีคุณสมบัติเหมาะสม จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดบทลงโทษคดีสิ่งแวดล้อม เห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. มาตรา 36 กำหนดให้การลงโทษเป็นดุลพินิจของศาล ซึ่งศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ อันเป็นการเปิดช่องให้เป็นดุลพินิจของศาล ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory) เป็นทฤษฎีที่นักอาชญาวิทยาของสำนักป้องกันสังคมให้ความสนใจในสิ่งสำคัญ คือ บุคลิกภาพของผู้กระทำผิด กฎหมายอาญา และการควบคุมสิ่งแวดล้อม เพื่อทำให้สังคมดีขึ้นและเพื่อป้องกันอาชญากรรม โดยมีหลักสำคัญว่าควรมองวิธีดำเนินการกับผู้กระทำความผิดอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งคุ้มครองจากอาชญากรรมมากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ ไม่อาจใช้หลักกฎหมายเพียงอย่าง แต่จำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดและสถานการณ์ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาร่วมด้วย และสอดคล้องกับกฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (National Environmental Policy Act-NEPA) ของสหรัฐอเมริกาที่เน้นการลงโทษเพื่อป้องกันหรือควบคุมมลพิษ (U.S. Department of Energy., 2023) ดังนั้นเมื่อความชัดเจนของกฎหมายจะช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันและประกันความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อม จึงควรมีความชัดเจนและไม่มีช่องว่างสำหรับดุลพินิจของศาล

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม หลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญและปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดบทลงโทษคดีสิ่งแวดล้อม สรุปได้ว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม เห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 และร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. มาตรา 14 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาทั่วไปไว้ แต่ไม่ได้กล่าวถึงการดำเนินคดีอาญาใดคดีอาญาหนึ่งไว้เป็นการเฉพาะ เมื่อคดีสิ่งแวดล้อมเป็นความผิดที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของรัฐ การตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญจึงต้องคำนึงถึงความรู้หรือได้รับการฝึกอบรม การรับรองประสบการณ์ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 2) วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ในประเด็นนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 และร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. มาตรา 14 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ ส่งผลให้ขาดกลไกในเรื่องดังกล่าว ทำให้การคัดกรองผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมขาดประสิทธิภาพ และ 3) ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดบทลงโทษคดีสิ่งแวดล้อม เห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. มาตรา 36 กำหนดให้การลงโทษเป็นดุลพินิจของศาล ซึ่งศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ อันเป็นการเปิดช่องให้เป็นดุลพินิจของศาล ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรม ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม มีแนวคิดเพื่อให้การดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และลดผลกระทบกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงความสงบเรียบร้อยของรัฐ เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น จึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาสิ่งแวดล้อม โดยเสนอให้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมในร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ให้เพิ่มเติมเป็น มาตรา 14/1 มีรายละเอียด ดังนี้ “มาตรา 14/1 ผู้ใดโดยอาชัพหรือมิใช่ก็ตาม ที่มีความเชี่ยวชาญในด้าน

สิ่งแวดล้อม กฎหมาย วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม หรืออื่นใดที่เกี่ยวข้อง และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี การสอบสวน ใต้วงมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือที่พยานผู้เชี่ยวชาญทำเป็นหนังสือให้ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็น หรือคู่ความไม่ติดใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะให้รับฟังความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้” 2) ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ให้เพิ่มเติมเป็นมาตรา 14/2 - 14/4 มีรายละเอียด ดังนี้ “มาตรา 14/2 ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ 1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ 2) เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยมีประสบการณ์ในทางที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย 5) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ 6) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ 7) กรณีเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีองค์กรควบคุมวิชาชีพ ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต หรือประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพ และ 8) เป็นผู้ผ่านการอบรมและทดสอบในหลักสูตรตามมาตรา 14/4” “มาตรา 14/3 ให้ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ ต้องยื่นคำขอต่อนายทะเบียน พร้อมด้วยหลักฐานดังต่อไปนี้ 1) สำเนาทะเบียนบ้าน 2) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวข้าราชการ 3) สำเนาแสดงคุณวุฒิพร้อมแสดงต้นฉบับ 4) รูปถ่ายสี ขนาด 2.5 x 3 ซม. จำนวน 3 รูป (ถ่ายไว้ไม่เกิน 6 เดือน) 5) เอกสารหรือผลงานประกอบในทางที่ขอขึ้นทะเบียน และ 6) หนังสือรับรองขององค์กรควบคุมวิชาชีพ ในกรณีที่ขอขึ้นทะเบียนในสาขาวิชาชีพที่มีองค์กรควบคุมวิชาชีพ ให้นายทะเบียนตรวจสอบคำขอและเอกสารที่ประกอบคำขอขึ้นทะเบียน หากถูกต้องให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานศาลฎีกาประกาศ” “มาตรา 14/4 ให้สำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่จัดให้มีหลักสูตร การรับรองหลักสูตร การอบรมหลักสูตร การทดสอบและการทะเบียนของผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม หลักสูตร การรับรอง การอบรม การทดสอบ และการทะเบียนของผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานศาลฎีกาประกาศ” และ 3) การกำหนดบทลงโทษคดีสิ่งแวดล้อม ให้เพิ่มเติมเป็นมาตรา 36/1 มีรายละเอียด ดังนี้ “มาตรา 36/1 ให้ยกเลิกความนิรนามของศาลในการลงโทษและต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการลงโทษสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมในอนาคตของผู้กระทำความผิด หรือการประกอบธุรกิจของผู้กระทำความผิดนั้น จะต้องถูกนำมาพิจารณาประกอบ 2) ในการกำหนดโทษนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจชี้ว่าน้ำหนักของข้อเท็จจริงในคดี ทั้งที่เป็นผลดีและผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลเหตุจงใจและเป้าหมาย ทัศนคติในทางศีลธรรมและความตั้งใจในการกระทำความผิด และที่สำคัญความพยายามในการชดเชยค่าเสียหายและความพยายามของผู้กระทำความผิดที่จะทำให้ความเสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิม”

เอกสารอ้างอิง

- เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม. (2566). ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2566 จาก https://enlawfoundation.org/wp-content/uploads/2016/01/Draft-EnviProcedureLaw_COJ.pdf
- ชนนันท์ ศรีทองสุข ศรีพันธ์ และคณะ. (2563). พัฒนาการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

- ธีธัชชา กุศลปฏิการ และคณะ. (2565). พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญา: ศึกษากรณี พยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(4), 169-177.
- ประเสริฐ สิทธิโนผล. (2561). บทบาทในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมของศาลยุติธรรมและศาลปกครอง: เปรียบเทียบ. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 1(3), 45-66.
- วรานุษ ภูวรักษ์. (2555). ปัญหาการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลชั้นต้น. ใน เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตรผู้พิพากษา ผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10. สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม.
- วัชรภรณ์ จิตรชุม. (2563). แนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการฟื้นฟูเยียวยาสิ่งแวดล้อมกับความรับผิดชอบผู้ก่อมลพิษในทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตร์ สาขานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=711251&ext=pdf>
- สุระทิน ชัยทองคำ. (2563). การฟ้องคดีอาญาของประชาชนและองค์กรเอกชนในคดีสิ่งแวดล้อม. วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี, 6(3), 92-101.
- อมรเทพ อำนวยพล. (2564). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมสะสม. วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์, 14(1), 170-189.
- อวิภารัตน์ นิยมไทย. (2555). การดำเนินคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม. จุลนิติ, 9(1), 135-146.
- République Française. Liberté, Égalité, Fraternité. (2022). Code de procédure civile. Retrieved December 25, 2022, from https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070716/LEGISCTA000006089127/#LEGISCTA000006089127
- U.S. Department of Energy. (2023). National Environmental Policy Act - NEPA. Retrieved May 25, 2023, from https://www.energy.gov/sites/default/files/nepapub/nepa_documents/RedDont/Req-NEPA.pdf